

Volání proroků

Texty na tento týden

1S 8,10–18; Am 5,10–15; Mi 6,8; Gn 19,1–13; Ez 16,49; Iz 1,15–23

Základní verš

„Človče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem.“ (Mi 6,8)

Starozákonní proroci patří mezi nejzajímavější postavy Písma. Hlas, který byl slyšet, odvážné poselství, vyjádření zármutku, bolesti a hněvu, jejich nadšení a příležitostně také „hraná podobenství“, kterými zvěstovali Boží poselství – to vše z nich dělalo nepřehlédnutelné osobnosti. Jejich poselství nebylo možné nebrat na vědomí, ačkoli ne vždy bylo pohodlné být v jejich blízkosti.

Poselství proroků určené Božímu lidu mělo navrátit národ zpět k Hospodinu. Izraelci a jejich vůdci se nechávali velmi snadno ovlivnit modlami a životním stylem okolních národů. Proroci měli nevděčnou úlohu vést lidi k pokání. Někdy stačilo připomenout Boží lásku a všechno, co pro ně Hospodin v minulosti udělal, jindy musela z jejich úst zaznívat varování a také hrozby toho, jaké následky jim přinese porušování smlouvy a zapomínání na Boha.

Proroci upozorňovali národ a jeho vůdce na hříchy, kterých se dopouštěli. Mezi největší zlo patřil útlak chudých, nuzných a bezmocných mezi nimi. Ano, uctívání model bylo nepřijatelné. Ano, následování falešných náboženských praktik bylo odsouzeníhodné. Ale minimálně stejně obłudné a trestuhodné bylo i špatné chování k slabým a chudým.

Budování společenství

- Podělte se ve skupině o to, co jste v posledním týdnu zažili. Jak vás tento prožitek ovlivnil ve vašem duchovním životě?
- Řekněte ostatním o situaci, kdy jste v poslední době vnímali výrazný projev Boží přítomnosti ve vašem životě. Vyjádřete veřejně Bohu své poděkování.

VOLÁNÍ PO SPRAVEDLNOSTI

¹⁰Samuel pověděl všechna Hospodinova slova lidu, těm, kteří od něho žádali krále. ¹¹Pravil: „Toto bude právo krále, který nad vámi bude kralovat: Vezme vám syny a zařadí je ke svému vozatajstvu a jezdeckvu... ¹³Také dcery vám vezme... ¹⁴Vezme vám nejlepší pole, vinice a olivové háje a dá je svým služebníkům. ... ¹⁶Vezme vám otroky a otrokyně a nejlepší jinochy i osly, aby pro něho pracovali. ¹⁷Bude vybírat desátky z vašich stád, a stanete se jeho otroky. ¹⁸A přijde den, kdy budete úpět kvůli svému králi, kterého jste si vyvolili, ale Hospodin vám onoho dne neodpoví.“ ¹⁹Lid však odmítl Samuela uposlechnout. Prohlásili: „Nikoli. Ať je nad námi král!“ (1S 8,10.11.13.14.16–19)

Osobní studium

Navzdory jasnému a podrobnému plánu, který Bůh pro Izraelce připravil, národ jen málokdy žil v souladu s Boží vůlí. Již několik generací po usazení se v zaslíbené zemi žádali od soudce a proroka Samuela, aby jim ustanovil krále, který by vedl jejich národ, stejně „jako je tomu u všech národů“ (1S 8,5).

Jak podle úvodních textů Samuel reagoval na žádost Izraelců, aby jim ustanovil krále? Před čím je varoval a na co je upozornil?

Samuel rozpoznal, že takový krok by Izraelce přiblížil k ostatním národům i v jiných oblastech než jen ve způsobu politického uspořádání. Ačkoli se Samuel snažil radit Saulovi, prvnímu králi, netrvalo dlouho a Boží proroctví se začalo naplňovat. Dokonce ani v době největšího rozmachu izraelského království David a Šalomoun neunikli pokušení zneužít svou moc.

Během vlády izraelských a judských králů Bůh opakovaně posílal proroky, kteří králům i lidu připomínali Bohem danou odpovědnost za přehlížené členy společnosti.

V textech proroků můžeme najít opakované výzvy, abychom žili a jednali spravedlivě. Proroci se velmi jasně stavěli proti nesprávnému chování Izraele a jeho

vůdců. Velmi často a naléhavě se vyjadřovali i proti jednání, které ubližovalo slabým, chudým a bezmocným.

Při uvažování nad horlivou snahou starozákonních proroků Abraham Joshua Heschel porovnává naši pasivitu a naši neodůvodněnou spokojenost s naléhavostí výzev proroků, kteří volali po spravedlnosti: „Skutečnosti, které kdysi tak děsily proroky, jsou i dnes součástí našeho světa. ... Jejich naléhavá nespokojenost s nespravedlností nám může připadat jako přehnaná nebo dokonce hysterická. A přestože jsme dnes neustále svědky nespravedlivých skutků, projevu pokrytectví, lži, násilí, krutosti, utrpení a bídy, málokdy nás to znepokojí, pobouří nebo dokonce vyburcuje ke konkrétnímu jednání. Pro proroky však měly i malé projevy nespravedlnosti kosmické rozměry.“ (The Prophets. New York: Jewish Publication Society of America, 1962, str. 3.4)

Proroci nám pomáhají nahlédnout do Božího uvažování a jeho pocitů. Když vystupují jako Boží zprostředkovatelé, pomáhají nám vidět nespravedlnost a utrpení na tomto světě pohledem Božích očí naplněných slzami. Jejich horlivost je i dnes pro nás výzvou něco dělat, spolupracovat s Bohem na zmírnění a nápravě útlaku a bolesti, které jsou kolem nás.

Aplikace

Kdy a jak toužíš ve svém životě být jako ostatní? Jak může tato touha ublížit tobě a lidem okolo?

ÁMOS

¹⁴Ámos Amasjášovi odpověděl: „Nebyl jsem prorok ani prorocký žák, zabýval jsem se dobytkem a sykomorami. ¹⁵Hospodin mě vzal od ovcí, Hospodin mi rozkázal: „Jdi a prorokuj Izraeli, mému lidu!“ (Am 7,14.15)

Osobní studium

Ámos veřejně přiznával svou nedostatečnou kvalifikaci k tomu, aby se stal prorokem. Ale když představoval Izraelcům své poselství, jasně prokazoval schopnost přimět své posluchače, aby pozorně naslouchali.

Prorok začal zmínkou o okolních národech – Syřanech, Pelištejcích, Feničanech, Edómcích, Amónovcích a Moábcích – a podrobně popisuje jejich zločiny, ohavnosti a zvěrstva, vše, za co je Bůh trestá (Am 1,3–2,3). Je snadné si představit, jak Izraelci tleskali této obžalobě svých nepřátel. Vždyť mnohé zločiny těchto národů byly namířených právě proti nim samotným.

Potom však Ámos zacílí svá slova blíže – a vyhlašuje Boží soud nad Judou, jižním sousedem Izraele v nyní už oddělených královstvích. Ámos tlumočí Boží poselství a poukazuje na jejich odmítnutí Boha, neposlušnost jeho přikázání a odhaluje trest,

který má na ně dopadnout (Am 2,4.5). I tentokrát si dokážeme představit, jak obyvatelé severního království tleskají Ámosovi, když své hrozby směřuje na zneprátený lid.

Pak se však Ámos obrátil na své posluchače. Ve zbytku knihy se věnuje hříchům Izraele v Božích očích – modlářství, nespravedlnosti a opakovanému úpadku.

Přečti si texty Am 3,9–11; 4,1.2; 5,10–15 a 8,4–6. Před jakými hříchy Ámos varuje?

Ámos se rozhodně nevyjadřuje diplomaticky. Jeho varování před zkázou jsou naplněna naléhavými prosbami, aby se lidé vrátili zpět ke svému Bohu. Součástí jejich pokání měla být i obnova jejich smyslu pro spravedlnost a péče o chudé mezi nimi: „Ať se valí právo jako vody, spravedlnost jak proudící potok.“ (Am 5,24) Poslední verše Ámosova proroctví se soustřeďují na budoucí obnovu Božího lidu (Am 9,11–15): „V nejtemnější hodině jejich odpadnutí jim Bůh poslal láskyplný vzkaz o odpuštění a o naději.“ (PK 283; OSU 111)

Aplikace

Za jakých okolností bychom měli být připraveni hlásat nepopulární, nepříjemné a možná i drsné poselství o nápravě nespravedlnosti? Podle čeho můžeme rozpoznat vhodnost (nebo nutnost) takového poselství?

MICHEÁŠ

Člověče, bylo ti oznámeno, co je dobré a co od tebe Hospodin žádá: jen to, abys zachovával právo, miloval milosrdenství a pokorně chodil se svým Bohem. (Mi 6,8)

Osobní studium

Uvažuj o úvodním textu. Jakým způsobem můžeš právě teď naplňovat tato slova?

Text Mi 6,8 patří mezi nejznámější verše Písma. A přestože text často citujeme, možná neznáme dobře kontext, v jakém je napsán.

Uvažuj o verších **Mi 2,8–11** a **3,8–12**. Jaké chování lidí prorok v textech odsuzuje?

Během vlády judského krále Achaze kleslo chování Boží lidu na samotné dno. Stále více se rozšiřovalo modlářství a další hříšné praktiky. A také podle konstatování jiných současných proroků pokračovalo vykořisťování a ožebračování chudých.

Podobně jako u dalších proroků té doby, i u Micheáše zaznívá poselství o zániku a odsouzení. V prvních třech kapitolách jeho proroctví nacházíme velmi silné vyjádření Božího hněvu a také smutku nad zlem, kterého se Boží lid dopouští.

Bůh se však svého lidu nevzdal. I pronikavý hlas a tvrdé poselství proroků ukazovaly, že Bůh se neustále o svůj lid zajímá. Varování proroků přicházela právě proto, že Bůh se o svůj lid staral a miloval ho. Toužil svému lidu odpustit a obnovit ho. Jeho hněv neměl trvat navěky (**Mi 7,18–20**).

Takový je i kontext známých slov o zachování práva, lásce k milosrdenství a pokorném chození s Bohem. Tyto výzvy znějí možná jednoduše, ale žít tímto způsobem může být náročné – zvláště pokud jsou podobné hodnoty v rozporu s většinovým vnímáním společnosti.

Když jiní profitují z nespravedlnosti, vysmívají se milosrdenství a pyšně dávají na odiv své ego, pak spravedlivé jednání, projevování milosrdenství a pokorné chození s Bohem vyžaduje odvahu a vytrvalost. Avšak nejsme na to sami. Když jednáme podle Boží vůle, Bůh jde s námi.

Aplikace

Jak spolu souvisí zachovávání práva, milování milosrdenství a pokorné chození s Bohem?

EZECHIEL

¹⁰ „Toto praví Panovník Hospodin: Hle, chystám se na ty pastýře, budu je volat k odpovědnosti za své ovce. Nedovolím jim už pásť ovce, aby místo nich pásli sami sebe. Vysvobodím své ovce z jejich chřtánu, nebudou jim potravou.“ ¹¹ Toto praví Panovník Hospodin: „Hle, já sám vyhledám své ovce a budu o ně pečovat. ¹² Tak jako pastýř pečuje o své stádo, když je uprostřed svěřených ovcí, tak budu pečovat o své ovce a vysvobodím je ze všech míst, kam byly rozptýleny v den oblaku a mrákoty...“ (Ez 34,10–12)

Osobní studium

Kdybychom se zeptali křesťanů, v čem spočívají „hříchy Sodomy“, je pravděpodobné, že by začali hovořit o nemravnosti a hříších se sexuálním podtextem. Vždyť nakonec Gn 19,1–13 popisuje zkaženou a pokřivenou společnost, která je více než zralá na zničení.

Je však zajímavé, že „hřích Sodomy“ je mnohem komplikovanější. Uvažuj o Ezechielových slovech: „Hle, toto byla nepravost tvé sestry Sodomy; pýcha, sytost chleba a sebejistý klid, který měla i se svými dcerami. Ale ruku utištěného ubožáka neposilovala.“ (Ez 16,49) Je jasné, že Hospodin se rozhodl nepřehlédnout ani ostatní podoby nemravnosti, kterými byla Sodoma naplněna, Ezechiel se však zaměřuje na ekonomickou nespravedlnost a nedostatek péče o potřebné.

Je možné, že v Božích očích byly tyto „ekonomické“ hříchy stejně nemorální a odsouzené jako hříchy v oblasti sexuality?

Po proroctvích Ámose, Micheáše a Izajáše zaznívá poselství Ezechiela, jehož první proroctví jsou naplněna stejným varováním

před přicházejícím zničením. Ale po pádu Jeruzaléma a odvedení zajatců do Babylona se Ezechielův pohled zaměřuje na Boží zaslíbení obnovy.

Uvažuj o textech Ez 34,2–4 a 7–16. Porovnej Boží hodnocení zkažených vůdců Izraele s Hospodinovou péčí o jeho lid. V čem se liší zacházení vůdců s nejslabšími „ovcemi“ od toho, jak k lidem přistupuje Bůh?

Přestože Boží lid klesl velmi hluboko – takže ho bylo možné připodobnit Sodomě – Hospodin se skláněl ke svému národu a snažil se ho odvrátit od jeho hanebností. Podle Božího plánu obnovy se jeho lid měl vrátit zpět do své země, Jeruzalém měl být obnoven a chrám znovu postaven. Opět se měly slavit Bohem stanovené svátky a celá země měla být znovu rozdělena mezi lid podle původního dědictví (Ez 47,14–48,29). Je zřejmé, že Božím záměrem bylo, aby se jeho lid vrátil ze zajetí – podobně jako když Hospodin vyvedl prostřednictvím Mojžíše Izrael z Egypta. Součástí tohoto plánu byla i péče o nejslabší členy společnosti a o ty, kteří byli považováni za cizince.

Aplikace

Bůh je Bohem, který nabízí druhou příležitost. Druhou (třetí, čtvrtou...) šanci dává i těm, kteří udělali velmi špatné rozhodnutí. Co to znamená pro tebe osobně?

IZAJÁŠ

¹³Hospodin se postavil, povede spor, stojí, aby vedl při s národy. ¹⁴Hospodin zahajuje soud se staršími svého lidu a s velmoži jeho: „Spásali jste vinici, máte ve svých domech, oč jste obrali utištěného. ¹⁵Jak to, že deptáte můj lid a drtíte tvář utištěných?“ je výrok Panovníka, Hospodina zástupů. (Iz 3,13–15)

Osobní studium

Přemýšlej o verších Iz 1,15–23; 3,13–15 a 5,7.8. Jak bys popsal a shrnul prorokovu reakci na situaci ve společnosti?

Úvodní slova proroka Izajáše v prvních pěti kapitolách jsou ostrou kritikou poměrů v Božím lidu, varováním před blížícím se soudem jako odpovědí na jejich odmítání Boha a pokračující neposlušnost. Zároveň nabízejí naději podmíněnou návratem k Bohu a změnou života a situace ve společnosti. Zřejmě nejsilnější emocí, která zaznívá v jeho slovech, je pocit zármutku. V Izajášově chápání Boží vůle pro vyvolený národ zaznívá prorokův smutek nad nesčítelným zástupem zapomenutých lidí, kterým bylo ublíženo, nad ztrátami, které prožil národ, a nad soudem, který na něj brzy dopadne.

Izajáš v podobném smyslu pokračuje v průběhu celé své prorocké služby. Naléhá

na lidi, aby si vzpomněli, co pro ně Bůh vykonal. Zároveň svým posluchačům nabízí naději na to, co pro ně Bůh chce v budoucnosti udělat. Proto by měli usilovat hledat Hospodina hned, protože obnovený vztah s Bohem přinese také pokání nad jejich hříchy a změny i způsob, jak se chovají k druhým lidem.

V 58. a 59. kapitole se Izajáš opakovaně vrací ke svému znepokojení nad nedostatkem spravedlnosti. Popisuje společnost, v níž „právo je úplně potlačeno, spravedlnost stojí někde v dáli, pravda klopýtá po náměstí, a co je správné, nemůže vstoupit“ (Iz 59,14). Zároveň však potvrzuje, že Bůh o tomto stavu ví a svůj lid zachrání, když „Vykupitel přijde k Sijónu“ (Iz 59,20).

V celé knize proroka Izajáše se velká pozornost soustřeďuje na oznamování příchodu Mesiáše, který s konečnou platností obnoví Boží vládu na zemi, přinese spravedlnost, milosrdenství, uzdravení a obnovu.

Aplikace

Přečti si texty Iz 9,6.7; 11,1–5; 42,1–7 a 53,4–6. Jak tato proroctví zapadají do tvého chápání života, služby a smrti Ježíše? Co tato proroctví naznačují o cíli Kristova příchodu na tento svět?

PODNĚTY K ZAMYŠLENÍ

Přečtěte si 23. kapitolu „Pád Izraele“ a 25. kapitolu „Izajáš“ v knize *Od slávy k úpadku*.

„Stále znovu se proroci stavěli proti útlaku, bezpráví, blahobytu a výstřednostem, bezuzdnému obžerství a opilství, jakož i proti nevázaným prostopášnostem. Ámos o nich prohlásil: **„Oni však toho, kdo trestá v bráně, nenávidí, pravdomluvný se jim hnusí.“** (Am 5,10)“ (PK 282; OSU 110)

Izajáše znepokojoval výhled na sociální poměry národa. „V touze po zisku lidé spojovali svá pole a domy (viz Iz 5,8). Nebylo možné se dovolat spravedlnosti a s chudými neměl nikdo sli-
tování. ... Dokonce i soudci byli lhostejní k utrpení chudých, vdov a sirotek (viz Iz 10,1.2). Není divu, že když byl Izajáš povolán, aby v této době prorokoval, moc se mu do plnění svěřeného úkolu nechtělo. Věděl, že se setká se silným odporem.“ (PK 306.307; OSU 118)

„Tento jasný výrok bychom měli přijmout jako Boží vůli pro nás. Měli bychom využít každé příležitosti a s lidmi, kteří jsou ztrápení a utlačovaní, jednat milosrdně, citlivě a slušně jako správní křesťané.“ (PK 327; OSU 125)

Otázky k rozhovoru

1. Často se omezujeme na to, že „prorokovat“ znamená zvěstovat budoucí věci. Jak vám pomáhá pochopit úlohu proroka soustředění starozákonních proroků na situaci ve společnosti?
2. Život a poselství proroků ukazuje, jak náročné a nebezpečné může být stát na straně pravdy. Proč podle vás proroci jednali s takovým nasazením a odvahou (i když zároveň i se strachem a obavami)?
3. Ve spisech proroků nacházíme dva obrazy Hospodina. Bůh je představen jako ten, který se zlobí a je připraven trestat, ale zároveň mu nesmírně záleží na jeho lidu a touží ho zachránit. Jak rozumíte těmto dvěma stránkám Božího charakteru?

Shrnutí

Starozákonní proroci byli nadšenými a často také rozhněvanými a zklamanými obhájci Boží vůle. Uvědoměním si starostí a obav samotného Boha se jejich snažení zaměřovalo na spravedlnost pro chudé a utlačované. Volání proroků, vyzývající k návratu k Bohu, v sobě zahrnovalo i výzvu k ukončení nespravedlnosti. Právě to Hospodin zaslíbil ve své představě o lepší budoucnosti Božího lidu.

Praktický závěr

- Podělte se s ostatními ve skupině o to, co praktického jste se naučili z této lekce při studiu Bible. Jak lze toto naučení uvést do každodenního života?

Podněty k modlitbám

- Modlete se jeden za druhého, za své radosti i starosti.
- Modlete se spolu za ty, kteří z nějakého důvodu přestávají či již přestali navštěvovat vaše společenství. Jak jim můžete dát najevo, že je máte stále rádi?
- Modlete se i za lidi ve svém okolí (přátele, sousedy, příbuzné...), kterým byste rádi představili Boží lásku.

Konkrétní modlitební seznam mé třídy sobotní školy: